

Yttrande över remiss - Nätt och jämnt- likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Beslut

- Yttrande på remiss gällande Utjämningskommitténs betänkande Nätt och jämnt, Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50), i enlighet med bilagt beslutsunderlag avges till Finansdepartementet.

Ärendebeskrivning

Eslövs kommun har inbjudits att till Finansdepartementet yttra sig över Utjämningskommitténs betänkande Nätt och jämnt, Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50). Remissvar ska vara departementet tillhanda senast den 8 november 2024.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, Svar på remiss gällande Utjämningskommitténs betänkande Nätt och jämnt, Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)
- Yttrande över remiss gällande Utjämningskommitténs betänkande Nätt och jämnt, Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)
- Remissmissiv Nätt och jämnt Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn
- Statens offentliga utredningar 202450 Nätt och jämnt - likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn del 1
- Statens offentliga utredningar 202450 Nätt och jämnt - effektivitet och likvärdighet i kommunsektorn del 2 bilagor

Beredning

Eslövs kommun har inbjudits att till Finansdepartementet yttra sig över Utjämningskommitténs betänkande Nätt och jämnt, Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50).

De föreslagna förändringarna i det kommunalekonomiska utjämningsystemet samt LSS-utjämningsen innebär att de ekonomiska förutsättningarna för Eslövs kommun år 1 totalt förbättras med 840 kr per invånare totalt 29,2 mnkr bättre för kommunen. När förslaget väl är fullt

Justerares signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

genomfört efter 5 år är innebär föreslaget totalt 1 462 kr i högre intäkter per invånare och totalt förbättras kommunens ekonomi med 50,8 mnkr.

Bakgrund

Finansdepartementet har skickat Utjämningsutredningens förslag ”Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet (SOU 2024:50) på remiss. Eslövs kommun är en av remissinstanserna. Svar ska lämnas till Finansdepartementet senast den 8 november 2024. Utjämningskommittén 2022 har haft i uppdrag att göra en bred översyn av systemet för kommunalekonomisk utjämning och LSS-utjämningsen samt vid behov föreslå förändringar.

I uppdraget har också ingått att se över vilka av dagens riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. Därutöver har kommittén haft i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner, inklusive åtgärder för att minska risken för negativa bieffekter av inkomstutjämningsen på tillväxten. De förändringar som kommittén föreslår i detta betänkande föreslås införas från och med 1 januari 2026.

Alla invånare ska ha tillgång till en god och likvärdig välfärd, oavsett var i landet man bor. Samtidigt skiljer sig förutsättningarna för detta mellan olika delar av Sverige. Till exempel finns betydande skillnader i skattekraft, folkmängd, åldersstruktur, bebyggelsestruktur och socioekonomiska faktorer, såsom befolkningens utbildningsnivå och inkomst, mellan kommuner respektive mellan regioner. Dessa strukturella skillnader leder till att de ekonomiska förutsättningarna är olika, både på intäkts- och kostnadssidan. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla välfärdstjänster och annan samhällsservice, trots dessa skillnader. Detta syfte ställer krav på en långtgående utjämning av skattekraft och strukturella kostnadsskillnader i kommunsektorn. Den kommunalekonomiska utjämningsen består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag samt regleringsbidrag och regleringsavgift. Utredningen föreslår framför allt förändringar i kostnadsutjämningsen.

När nya komponenter införs i befintliga delmodeller leder det i regel till stora förändringar i utfall. Detta är till exempel fallet med den socioekonomiska komponent som föreslås ingå i delmodellen för förskoleklass och grundskola. Även när helt nya beräkningsmetoder utvecklas, som i fallet med kommitténs förslag till nya gleshetsersättningar,

Justerares signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

tenderar det att ge upphov till större förändringar. Detta är viktiga faktorer bakom de samlade förändringarna i kostnadsutjämnningen.

För vissa kommuner, till exempel Arjeplog, sker stora negativa förändringar när det gäller befolkningsminskning. Detta beror på att delmodellen nu utgår från befolkningsminskning de senaste fem åren i stället för de senaste tio åren. Även när det gäller komponenten för administration är förändringarna relativt stora. Orsaken är att komponenten nu tydligare utjämnar för smådriftsnackdelar, och inte lika mycket för gleshet. Komponenterna har också gjorts kontinuerliga, vilket ger större förändringar för kommuner som ligger nära klassindelningens gränser.

Kommittén föreslår ett permanent införandebidrag, för att ingen kommun samman-tagat ska förlora mer än 1 500 kr/invånare. En kommun som förlorar 2 000 kr/invånare föreslås således få ett permanent införandebidrag på 500 kr/invånare som kvarstår för all framtid efter de fem åren. Det fasta införandebidraget föreslås till en liten grupp kommuner som generellt har hög skattekraft och låg skattesats.

När det gäller principerna, är kommitténs förslag att statsbidrag som går till verksamhet för vilken kommuner är ansvariga, som huvudregel skall vara generella. Riktade statsbidrag skall dock kunna ges som *kostnadsersättningar*, vid *extraordinära situationer*, när det finns *samsyn* om behovet av riktat statsbidrag, samt om det finns *särskilda skäl*. När det gäller utformningskriterier, föreslår kommittén att följande kriterier ska vara vägledande vid utformningen av nya riktade statsbidrag:

- Riktade statsbidrag skall ha breda användningsområden. Om det finns liknande riktade statsbidrag bör utgångspunkten vara att dessa ska slås ihop.
- Riktade statsbidrag skall vara tidsbestämda och ha en tydlig plan för avveckling eller infasning i det generella statsbidraget redan när de införs.
- Riktade statsbidrag skall utformas så att de minimerar den administration de orsakar i kommunerna.
- Riktade statsbidrag skall vara tillräckligt stora för att kunna finansiera insatser av betydelse, även med beaktande av bidragens administrativa kostnader.

Totalt föreslår kommittén att 17 riktade statsbidrag skall inordnas i det generella statsbidraget till kommunsektorn. Förslaget innebär att det

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

generella statsbidraget till kommunsektorn förstärks med 10,2 miljarder kronor i permanenta medel.

Ekonomiska förändringar

Den samlade förändringen innebär att glesa kommuner, kommuner med liten folkmängd och de socioekonomiskt svagare kommunerna i genomsnitt får en positiv förändring. Socioekonomiskt starkare kommuner med stor folkmängd eller tät bebyggelsestruktur får i genomsnitt en negativ förändring. Det är förändringarna i kostnadsutjämnningen som är den främsta orsaken bakom förändringar på kommungruppsnivå. Den kommungrupp som har den största negativa förändringen med 947 kronor per invånare i genomsnitt är pendlingskommun nära storstad. Största positiva förändringen på 1 618 kronor per invånare i genomsnitt har kommungruppen pendlingskommun nära mindre tätort. Eslövs kommun tillhör kommungruppen pendlingskommun nära större stad.

Föreslagen förändring innebär för Eslövs kommun ökat bidrag om 840 kr/invånare, 29,2 mnkr, för första året.

Eslöv erhåller efter införandebidragen är klara 120 kr per invånare, totalt 4,2 mnkr avseende kostnadsutjämnningen och ytterligare 1 342 kronor per invånare, totalt 46,6 mnkr för LSS-utjämnningen. Totalt erhåller Eslöv 50,8 mkr mer (beräknat utifrån 2024 års siffror).

Förslag till övergångsbestämmelser

En översyn av utjämnningssystemet skapar alltid förändringar. I detta fall är det för vissa enskilda kommuner relativt stora förändringar. Enligt kommitténs mening bör förändringar införas successivt, men ändå inte fasas in under en alltför lång tid. Kommittén föreslår därför två separata införandebidrag; ett för det kommunal-ekonomiska utjämnningssystemet och ett för LSS-utjämnningen.

Beslutet skickas till

Finansdepartementet
Kommunledningskontoret, juridiska avdelningen

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Remissyttrande

Nätt och jämnt (SOU 2024:50)

Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Sammanfattning

Eslövs kommun har inbjudits att lämna synpunkter på förslagen och materialet i rubricerat betänkande.

Med utgångspunkt att skapa ett kommunalekonomiskt utjämningsystem som ökar likvärdigheten mellan Sveriges kommuner är Eslövs kommun positiv till utjämningskommitténs betänkande.

Kommitténs analyser beträffande orsakerna till skillnader i skattesats visar på att det är en stor spridning mellan hur olika kommuner prioriterar, men att skillnaderna företrädesvis härstammar från den obligatoriska utjämnande verksamheten. Om dessa skillnader beror på högre ambition eller lägre effektivitet har inte varit möjligt att identifiera. Skillnaderna i skattesatser mellan kommunerna är en klar indikator att det inte är tillräckligt. SKR:s sammanställning visar att mer än hälften av Sveriges kommuner beräknas gå med underskott 2024, och analysen visar en klar övervikt för kommuner som har hög skattesats och ”gleshet”. Små kommuner (ej i närhet till större stad) har högre skatt. Om dessa skillnader beror på högre ambition eller lägre effektivitet har inte varit möjligt att identifiera.

Utredningen har dock lyft fram egenskaper som också Eslöv kommuns bedömer som viktiga för att hitta en fördelning som på bästa sätt kompenserar kommunernas olika förutsättningar, exempelvis socioekonomiska aspekter och gleshetsberäkningar. Förslaget behöver säkerställa att man inte har med faktorer där kommunen i hög utsträckning kan påverka utfallet och bristande arbete i viktiga samhällsfrågor belönas med högre ersättningar.

Kommunledningskontoret
2024-10-16

Regeringskansliet
Finansdepartementet

Beräkningen för uppvärmningskostnader flyttas från modellen för verksamhetsövergripande kostnader till en ny modell för fastigheter. Beräkningen utgår från samma indelning i klimatzoner (Boverket). Analysen visar att energianvändningen i kommunala lokaler minskat. Beräkningen föreslås också utgå från pris på fjärrvärme, snarare än el. Komponenten för uppvärmning inom delmodellen för fastigheter innebär att vissa kommuner kompenseras för högre uppvärmningskostnader på grund av ett kallare klimat. I södra Sverige utgår vi från elområde SE4 och modellen behöver även ta hänsyn till våra ökade kostnader för uppvärmning fast förbrukningen i sig har minskat.

Att några bidrag omvandlas till generella statsbidrag ses som positivt, då dessa ger större flexibilitet att möta lokala behov och utmaningar. Det finns en oro över att de generella statsbidragen inte värdesäkras i modellen, vilket riskerar att skapa ekonomisk osäkerhet och försvåra långsiktig planering.